

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiae Ecclesiastico-Historicae

Casteel, Gerard

Coloniae Agrippinae, 1734

VD18 10739254

Controversia XXV. De Inventione Sanctæ Crucis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68244)

intermissam autumat, quod is in Constantini laudibus ita fuerit occupatus, ut nec matris quidem Helenæ, ab Imperatore Hierosolymam missæ, meminerit; decem subsequenibus capitulis inentus descriptioni fabricæ, demum Helenæ pietatem & munificentiam condignis encomiis exornans. Sed dum hujus commendaret operosam pietatem ac insignem religionem in extruendis Patricis in monte Olivarum & Bethlehem; an non vacabat; imo Eusebium impellebat ipsiusmet rei argumentum, ut de magnificentissimo, quod in loco inventæ Crucis fertur per eandem ædificatum, scriberet templo? Aliud cautatur Cardinalis Bellarminus *Lib. 2. de imagin. cap. 27.* Nimirum Eusebium hujus rei meminisse in Chronico. In libris autem de vita Constantini non retulisse; quia res erat notissima omnibus: fatisque putabat esse, quod eandem attigisset in Epistola Constantini ad Macarium, ubi habetur. *Tanta est Dei nostri benignitas, ut nulla verborum officia presenti miraculo digna esse queant. Hoc enim admirationem stuporemque omnem præterit indicium TORMENTI Sacratissimi, tot annis humo sepultum: usque dum, interfecto communi hoste, libera familie apparuit ignorari, &c. &c.*

Verùm lectio illa, undeliber sit desumpta, in mendo jacet, & pro MONUMENTO substitutum fuit TORMENTUM. In Eusebii liquidem libro quarto de vita Constantini *cap. 29. legitur. Nam ut insigne illud sanctissime ejus Passionis MONUMENTUM, quod terra visceribus abditum, &c. &c.* Atque sic legendum & per monumentum hic sepulchrum intelligendum clarissimè evincunt quinque præcedentia capita, in quibus Constantinus jubet templum extrui ad sepulchrum Domini; & eum in finem Macario Antisliti Hierosolymitano scribit; cujus demum Epistolæ tenor subjicitur, nulla vel levi, habita ratione, aut injecta mentio-

ne de loco repertæ Crucis. Idem planè habetur ex Theodoretæ Historia Ecclesiastica *Lib. 1. cap. 16.* ubi scribit. *Addam tamen ex supradictis Salvatoris sepulchri (susceptam ab illo (Constantino Magno scilicet) curam.* Atque Epistolam istam capite sequenti producit. Itaque huic Bellarmini conjecturæ non videtur multum tribuendum, cur Eusebius qualis, & inventæ Crucis non meminerit in sua historia Ecclesiastica. Sicut ea nequaquam convincit ratio, quod omissa sit historia, quia esset notissima omnibus. Etenim Eusebius scripsit posteris: insuper annotavit quamplurima, quæ toti mundo tunc constabant.

Legitur quidem in Chronico ejusdem Eusebii per S. Hieronymum translato. *Helena Constantini mater, divinitus monita visibus, beatissimum Crucis signum, in quo mundi salus pependit, apud Hierosolymam reperit.* Sed modernorum Criticorum concors est arbitrium, esse locum illum gloriæma inertis cujusdam librarii, qui præsumptis linearum aliquot spatium (distinctis lineis acta diversè includuntur) in tuo forè codice vacuum implere ista Crucis inventionem, ex Rufino desumpta. Testantur codicum antiquorum MSS. perlustratores nec in Grecis, nec in Latinis hanc laciniam reperiri, quare tam in editione Dadræi, quam in aliis castigatioribus omissa fuit.

Porro ad conciliandam fidem historiarum, de qua controversitur, solet ab aliquibus ad huc oratio Alexandri Monachi, à Gretsero recentè evulgata: quam ante sæculum VII. scriptam prætendunt: quia verò ab aliis eruditè reputatur multò recentior, quam nonnulli à Monachis Cryptæ Ferratæ in latio prope Romam editam fuisse sagaciter observant; quique multas in ea hallucinationes & fallaciorant, in censum venire non debet hæc Oratio: Neque enim in defensionem veritatis facta; & ad testificationem rei gestæ incerta proferre fas est. De qua dici poterit, quod

quod Tullius pro Cluent. de bona causa. Res se ipsa defendat. Quod si verò illi, qui rem tractant, bonæ causæ malè consulant, dum in probationem, quæ creperæ fidei sunt, adducunt; vel à traditionis immobili vestigio pedem reflectentes, cum ingeniis pruriginosis in dubium vocant, vel etiam subfannant illud, quod tota antiquitas ab initio credidit, & ad nos usque sine contradictione deduxit: pessimè profectò videntur velle ii, qui unius silentium pluri aestimantes, quam testimonia tot Patrum asserentium, quorum unus paucis post annis, alii sæculo subsequenti scripserunt, historiam inventionis sanctæ Crucis pro fabula habendam cum Elia Du Pin sustinere audent. Præterquam enim, quod constat ante annos mille Festum Inventionis sanctæ Crucis in Ecclesia Occidentali celebratum, quemadmodum eruditissimus ad S. Genovesam Canonicus Regularis Joannes Fronto satis demonstrat; imò in sancti Gregorii Magni Sacramentario & Antiphonario Festum hoc reperitur; Cyrillus Patriarcha Hierosolymitanus, Anno 350. Maximo iustectus, in Epistola ad Constantium Augustum de Inventionem S. Crucis memorat conceptis hisce terminis. *Ac tempore quidem Deo dilectissimi ac beata memoria Constantini Patris tui salutare Crucis lignum Hierosolymis repertum est.* Quæ conspicua autoritas Præfatis in tegetissimi inanem ex Eusebii silentio desumptam vehementissimè percellit conjecturam: quippe, qui illo tempore & loco vixit, quando, & ubi Crux reperta fuit. Hujus testificatio tanto minus suspecta, quanto major dignitas illius, ad quem Epistolam, quæ ab omnibus genuina agnoscitur, exaravit: sic ut nemo pudens opinari poterit, illum voluisse Imperatori turpiter imponere, suaque scripta commentis farcire. Mirum proinde, qua fronte musteus ille *Annalium Politico-Ecclesiasticorum* Scriptor, qui potius Crucem perpetuò sepultam, ejusque memoriam vellet abolitam, testimonii evidentiam pressius,

audeat Cyrillum de mendacio suspectum reddere. *Mendacem aliquem appellare, nequerem, ut dixit, ita se habere, ostendere, inane convitium esse quis jure dixerit.* Demosth. *Olymb. 2.* Futillissima cerè sunt, quæ hunc in finem Annalista infestus & infaultus ex suo depromit cerebro: fraudem scilicet timendam in rebus hujusmodi, ut *excogitata Inventio pergrata fieret Constantio, qui reliquis extra modum gloriabatur, partim & Ecclesia Hierosolymitana honor accumularetur.* Mortuum flagellat conjector: & sicut adiarum, referente Plinio *Lib. 22. cap. 21.* etiam si perfundatur aqua aut immergatur, tamen sicca herbæ similis est: ita in virum bonum non hæret contumelia aut convitium, etiam si quis hunc infamare conetur. Non est ingenui pectoris fraudem de tali viro præsumere, in quo oculatissimus ex sibi intensis Arianis levissima ne quidem deprehendere potuit fraudis indicia. Quod si tam audacter Lesbiam Regulam adhibere liceat, jam omnia & quæcunque historiæ fundamenta, antiquitatis documenta, Patrumque monumenta unico flatu dissipari poterunt. Vulerit Juvenalis unus è Cyrilli in Sede Hierosolymitana, Successoribus, per commentitia Scripta, ut ineptè hic prætenditur, iniquum quid extorqueri; an ideo pariter hujus prædecessores, & præsertim Cyrillus, in alia etiam causa scripsere commentitia? Egregiam sanè, ex turpiter claudicante consequentia, ratiocinationem! quibuscumque etiam coloribus Hieronymus ex felle amaritudinis depinxerit Cyrillum; fraudis, fictionis, seu deceptionis nunquam infimulavit Reverendissimum & sanctissimum Episcopum, ut eum Synodus Oecumenica Constantinopolitana appellat, quæque fidei illius insigne præbet testimonium. Vitæ sanctimoniam, non minus quam eruditione illustris æquè in martyrologio Romano, ac in Græcorum Menologio die 18 Martii inter Sanctos recensetur Cyrillus Hierosolymitanus.

Facessat itaque alienæ existimationis depeculator improbus, iis adnumerandus, de quibus Plautus.

*Reperiuntur malevoli super lacum
Qui alteri de nihilo audacter dicunt con-
tumeliam,
Et ipsi sat habent, quod ipsis possit verè di-
cier.*

Religiosiores sunt, qui historiam Inventionis S. Crucis, non omnino quidem rejiciendam dicunt: sed aceratam desiderant; atque imprimis, ob celebrem quandam Pontificis Romani crisin, Judam, seu Quiriacum evannare moliantur.

Ad hoc plenius intelligendum nosse oportet, quod Gelasius I. Pontifex Maximus an. Christi 494. in Synodo Romana septuaginta Episcoporum, texturus Catalogum Librorum, fidelibus permittendorum; præfigat universalem iis approbationem singulosque distinctè enumeret. Deinde aliis quibusdam adjungat censuras particulares, cur securius, aut minus securè legi, laudari, cur suspecti esse mereantur. Extat præfatum Decretum illud Gelasii apud Gratianum *Dist. 15. C. Sancta Romana*: Ubi inter cætera leguntur hæc observatione digna.

Item vitas Patrum Antonii, Pauli, Hilarionis & omnium Eremitarum, quas tamen beatissimus scripsit Hieronymus, cum omni honore suscipimus. Item actus Beati Sylvestri Apostolica Sedis Præsulis: licet ejus, qui scripsit, nomen ignoremus, à multis tamen in Urbe Roma Catholicis legi cognovimus, & pro antiquo usu multa hoc imitantur Ecclesia. Item Scripta de Inventione Sanctæ Crucis Dominica, & alia Scripta de Inventione Sancti Joannis Baptista novella quadam relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legunt: sed cum hoc ad Catholicorum manus pervenerit; beati Pauli Apostoli sententia præcedat. Omnia probate; & quod bonum est, tenete,

Non desunt quidem, qui Decretum illud Gelasianum suspicantur esse suppositivum, & ipsum Concilium, uti in quibusdam manuscriptis codicibus vetustis nuncupatur, in dubium collocant, hancque rationem suæ suspicionis adferunt, quod nulla ejusdem Decreta, licet Sacram Scripturam & Autoritatem sedis Apostolicæ concernant (proinde sæpè usui venire potuissent) olim visa, & quæ præferuntur, non nisi sæculo nono innotuerint, quo Lupus Servatus Abbas Ferrariensis Epistolâ 128. scribit Gelasium Papam una cum septuaginta Episcopis indicasse Authores, qui legendi quique rejiciendi. Accedit quod dicto Anno 494. non potuerit illud Concilium celebratum fuisse, quo anno Asterius gessit Consulatum Romanum, ut in quibusdam etiam notantur exemplaribus: & tamen mentio fit libri cujusdam, ab eo non nisi post Consulatum divulgati, in quo poema, à Sedulio compositum, ad ipsius Asterii quondam Consulis instantiam. Hinc aliqui Synodum in annum sequentem reponunt; quibusdam observantibus, eo quidem anno fuisse ab hoc Pontifice Romæ Synodum convocatam, in qua duntaxat 55. Episcopi; nulla autem de Scriptura Sacra vel autoritate sedis Apostolicæ decreta. Ultimo autem anno Pontificatus Gelasii Concilium celebratum; non est qui prodit.

Supposito interim, quod veterum bene multis persuasum est Anno 494. Gelasio cum 70. Episcopis hoc Decretum (in quibusdam MSS. attribuitur Damaso, in aliis Hormisdæ) conditum fuisse; eruitur, hæc omnia de inventione S. Crucis scripta esse probanda: sed quædam, tanquam apocrypha, rejicienda. Quæ autem illa præcisè sint, inter apocryphos minimè convenit. Præcipuum controversiæ argumentum præbent ea, quæ leguntur de Juda qui incedit adactus Helenæ Imperatrici locum absconditi Ligni tandem monstrasset; quique postea

stea, visis miraculis, ad fidem Catholicam conversus, Baptizatus, Quiriacus, à quaerenda scilicet Cruce, appellatus, Hierosolymitanus Episcopus perhibetur. Hæc omnia & singula inter apocrypha locanda censet Daniel Papebrochius. *Act. SSrm. tom. 1. 3 Maji de Inv. S. Crucis cap. 2.* Cui locii quidam aditulantur ob has rationes.

I. Acta de S. Quiriacò, quantumcunque antiqua, per totum sunt fabulosa & manifestis contradictionibus implicata. Initio enim refertur quod Crux Christi sit inventa Anno post illius Passionem 233. qui est 266. post Nativitatem. At extra ambiguum est Crux inventam paulò post Concilium Nicænum, id est post Christi Passionem 292. Nativitatem 326. aut circiter: atque ita anteveritur tempus Inventionis annis 70. Eodem anno dicitur regnasse Constantinus, qui tum necdum hujus lucis uturam nactus fuerat. Narratur etiam quod idem Imperator fuerit Baptizatus Constantinopoli, quod certò constat esse falsum. Cæteris omisissis, quæ de Juda referuntur, ab omni veri specie apparent alienissima, quod hic fuerit filius Simonis, nepos Zachæi, qui Christum in Cruce viderat, & eundem Judam de Christi Passione, sicut & Stephani Martyrio, ac Pauli conversatione intruxerit; quod Anna Mater Judæ & Stephani Martyris, cum ipso Juda martyrium subierit &c. &c. Illud quoque rejiciendum, quod ab Eusebio Papa, qui dudum jam obierat, Judas Baptizatus, Episcopus consecratus, ac Hierosolymitanæ Ecclesiæ præfectus fuerit. At apud Eusebium Pamphili, Epiphanium, Nicephorum, aliosque veteres in Catalogo Episcoporum illius urbis, nec annos, nec sedem Quiriacus reperit. Dicitur martyrium subisse die Sabbathi, horâ octavâ, mensè Majo ineunte, regnante Juliano Apostata anno secundo, dum is Hierosolymis esset. Illo autem anno æræ vulgaris 363. Cyrillus sedem Episcopalem Hierosolymis te-

nebat. Præterea nullus historicorum Græcorum vel Latinorum, qui quarto vel sequenti sæculo scripserunt, prodit, Julianum Imperatorem palam Christianos, vi tormentorum, ad abnegationem fidei adegisse: sed persecutionem in eos motam, alterius prorsus fuisse generis, quàm priores. Itaque à S. Hieronymo vocatur *persecutio blanda*. Illiciens magis, quàm impellens; in qua, ut in Chronico Eusebii observatur, multi Christianorum voluntate propria contuerunt. Ob hæc & alia similia censet Papebrochius *l. c.* authorem horum actorum, qui se testem oculatum hujus martyrii fingit, fuisse Græcum bardum, omnis sacræ & profanæ historiæ imperitissimum.

II. Rufinus Aquileiensis presbyter, qui annis 25. Hierosolymis vixit & scripsit sæculo IV. Theodoretus Episcopus Cyri in Syria sæculi quinti historicus, si quis alius, Syriacarum rerum apprimè gnarus. Hic *Lib. 1. cap. 18.* ille *Lib. 10. cap. 7. § 8.* in Historia Ecclesiastica exactè referunt ea, quæ in Sanctæ Crucis inventionem contigerunt, neuter tamen Hebræi illius, cujus operâ fuisset detecta, meminit. Quin Theophanes Abbas, qui Concilio Generali VII. interfuit, multisque honoribus, ob generis claritatem & vitæ sanctimoniam miraculis testatam, affectus, in *historia* exprimit, quod locus absconditæ Crucis Macario Episcopo Hierosolymitano divinitus fuerit manifestatus: proinde supervacaneum fuisset, ut Imperatrix Judæos, ad indicandum abditæ Crucis locum, vi ferroque compelleret: quem ante quidem, ut apud Rufinum legitur, *l. c.* ab oculis Helena requisierat, deinde *caelesti indicio* sibi designandum. Adjungi insuper poterit S. Paulinus Episcopus *Epistola 11.* scribens. *Fidelis mulier Sanctum Spiritum per affectum meruit, quo aspirante, cum rem ab humana conscientia distans remotam frustra diligens requisivisset; de loco tandem passionis certa fieri studuit.* Sozomenus quidem

dem l. c. hanc de iudicio Judæ opinionem profert: sed contrariam præfert non sine ratione hinc veibis. *At vero tandem locus erutus est; & error, in quo stabiliendo tantopere laboratum fuit, manifestè deprehensus iudicio, ut quidam memorant, Hebræi cuiusdam versus orientem habitantis: qui avito quodam scripto admonitus, locum monstravit. Sed, quæ verior est opinio, monstrante Deo Opt. Max., qui signis quibusdam & somnis homines ad loci memoriam excitavit. Nam res divina, meâ quidem sententiâ, humano iudicio non egent, cum Deo visum sit eas patefacere.*

Cum ergo ex his, aliisque de inventione Sanctæ Crucis satis superque constet; cur illius historia à Gelasio inter novellas relationes ponatur, hæc potissima citatis Criticis videtur ratio, quod Judas interveniat: quod è medio sublato acta puriora videri possent. Quod autem ab illis per Pontificem inculcata parenthesis, ex Epistola S. Pauli desumpta *Quod bonum est tenete* non fuerit observata, evincit sequentia.

I. Antiquissimi, magnique nominis historici, ac rerum Chronologicarum accuratissimi compilatores recensent Judam Hebræum, fidelem in manifestatione sanctæ Crucis operam suam impendisse, post visa prodigia, superstitione relicta judaica, conversum ad fidem Christianam, baptizatum, Quiriacum appellatum, demum Episcopum Hierosolymitanum fuisse, ibidemque sub Juliano Imperatore gloriosam pro Christi nomine mortem subisse. De eo apud Gregorium Turonensem in *Hist. Franc. Lib. 1. cap. 36.* hæc reperiuntur. *Hujus (Constantini Magni) tempore venerabile Crucis Dominica signum per studium Helene repertum est, prodente Juda Hebræo, qui post baptismum Quiriacus est appellatus. Imo ante hunc Gregorium Turonensem Episcopum Catalogi Romanorum Pontificum Author, dum memorat, quod sub Eusebio Papa sit*

Crux Domini nostri Jesu Christi inventa, subjungit. Hic baptizatus est Judas Quiriacus. Eadem ferè pethibet Andreas Cretenensis Episcopus, qui Jerosolymis, in patio solo, insignem habuit orationem de Sancta Cruce, uti etiam Berengolus, Ordinis S. Benedicti Abbas apud S. Maximinum in suburbio Trevirensi, qui initio sæculi XII. floruit, atque Lib. 2. de laudibus S. Crucis illius inventionem, Juda-Quiriaco deligante locum, plurimis recitat. Adstipulatur Vincentius Bellov. Lib. 15. ubi scribit. Iste fuit Judas, per quem Helena sanctam Domini Crucem invenit, qui postea Episcopus Hierosolymitanus factus est. Ex recentioribus legi poterunt Necephorius Lib. 8. cap. 26. Sabellicus, Ennead. 9. Lib. 6. Polydorus Virgil. l. 7. cap. 3. Petrus Commestor Hist. scholast. in Innoc. III. &c. &c. Affabrè conatum de S. Quiriaco Mantuani hoc erat pœma ad Quart. Non. Maji.

Hæc Crucis Inventor Judas miracula cernens

Exiit antiquam mentem, posuitque veternum

Scabrutiemque animi fluvialibus abluens undis

Juda in Cyriacum verso: qui tempore longo

Post obiit, cum jam regnaret Apostata Caesar

Ut siquidem in Solymis est factus Episcopus oris.

Caesar hic inconstans, Superis inimicus & Orco:

Dum peteret Persas, Judam violente adorsus

Mille modis hominem studuit pervertire, dextra

Mulctatum, liquidi merfit sub balnea plumbi.

Transtulit in stratum ferri candentis, in alta

Horri-

*Horridaque injectis primùm serpentibus
antra;
in sevens oleum: sed cum frustrata
tyranni
Spes foret in pectus merfit capulo tenuis
ensem:
Vinclaque divinam secuit retinentia
mentem.*

Plures alii primi, medii & infimi avi Scrip-
tores symbolam conferunt, quorum autho-
ritas curiosiolo planè sufficere posset, ad fe-
rendam in hagiographia sanam Epicrisin. *Sed
plerique, quod carpit Canus, nostra hac ætate
perverse, ne dicam impudenter, res, quas
esse gestas, gravissimi Authores testati sunt,
in dubium vocant, imo perfractè ne-
gant.*

II. Multi insignes in Ecclesia approbati
Ordines Religiosi, Equestres, Canonici &
Monastici Instituti sanctum Judam - Quiria-
cum Episcopum & Martyrem, aut habent
Patronum primarium, aut speciali officio,
vel sacra commemoratione constantè vene-
rantur. Omnes Congregationes Crucige-
rorum in diversis Regionibus ipsum in ho-
nore habent, atque in primis Ordo Cano-
nicorum Regularium Sanctæ Crucis per Bea-
tæ Theodorum Cellesium sæculo XIII.
ex Palæstina in oras Occidentales potissimum
invectus, hunc Sanctum Antistitem, tan-
quam staurophorum Primicerium & An-
reliqnanum solemnè ritu colit: in cujus Bre-
viario die quarta Maji lectionibus tribus se-
cundi Nocturni, ex authoribus probatissimis
desumptis, historia inventæ Crucis Judæ
Quiriaci operâ, ejusdem conversio, Epil-
copatus, ac martyrium recensentur. Simi-
lia habentur in Breviario Canonice Regularium Sancti Sepulchri, huicque con-
formi Carmelitarum antiquissimo. Rem-
gestam exhibent Martyrologia Bedæ, Raba-
ni, Norkeri, Flori, Adonis, Usuardi; nec
non Martyrologium Romanum, item Car-

thusianorum aliorumque passim Ordinum
Religiosorum. Missale Equitum Meliten-
sium Sancti Joannis propriam missam de S.
Quiriaco, alias Cyriaco eodem die Maji con-
tinet. Reliqui Cæterus religiosi in Palæstina ex-
orti ipsum speciali veneratione prosequun-
tur. Denique in Marchia Anconitana Cle-
rus populisque hunc diem quartum ejusdem
mensis S. Quiriaci, ut Principalis Patroni
Ecclesiæ Cathedralis festum feriantes cele-
brant, honorant, cultuque Dulciæ publico
Divum afficiunt Martyrem: præterquam
quod variarum nationum Ecclesiæ plures, in
quibus illius imago, ferens mitram, lituum
gladium & Crucem devotæ plebi exponitur,
reliquiæ in summa veneratione & pretio ha-
bentur; idemque in Patronum electus aut
designatus, cum frequenti præsentis adju-
torii experimento, perpetim colitur.

Hos autem Ordines sacros, Ecclesias, &
Nationum populos erroris absurdissimi ar-
guere: quasi, sciente & permittente Summo
Pontifice, hominem religioso cultu publico
afficiant, qui in rerum natura nunquam
extiterit; non potest non esse temeritas maxi-
ma. Sapienter itaque discurrit Russelius no-
ster in *Chronico Ordinis*, dum titulo de *In-
vent. S. Crucis* scribit. *Et quamquam pecu-
liare hoc Judæ à quibusdam non satis probari
videatur; tamen pro fabula non est habenda,
non ob S. Gregorii Turonensis testimoni-
um tantum: sed aliorum quoque gravissi-
morum Doctorum qui id litteris commenda-
runt: sed multo magis propter Sanctæ Ecclesiæ
authoritatem, que in officio Ecclesiastico illud
recepit: Et quia in antiquissimo codice manu-
scripto sive sanctorali vel Passionario, qui
Romæ penes moniales S. Cecilia asservatur,
ampla de eo fides adstruitur. fuit (sunt illæ
de S. Quiriaco)*

Atque hinc P. Sebastianus à S. Paulo Bel-
ga Ordinis Carmelitarum quondam Provin-
cialis, Doctor Theologus Lovanii libro, à
se contra Papenbrochium evulgato, inter
M 111
alios

afios Ordinum Religioforum alumnos etiam Crucigeros officioſe inteſpellat; ut temere ademptum ſibi, & annihilatum in *Act. SSrm.* Ordinis ſui Patronum S. Quiriacum vendicent. Rectè. Veritas namque in diſcrimen adducta, dum non defenditur, obruitur: & error, cui non reſiſtitur, approbatur. C. Error 83. D. Interea hi ſpartam ſuam maſculè ſe tueri arbitrantur, tum in adductis jam argumentis: tum in reſutandis iis, quæ in deſtructionem cedere videntur.

Ad Primum Reſpondetur: Non corrigit falſitatem, ſed evertit veritatem propter admixtam falſi vitium, qui ſtomachatur ad quæcunque ſibi in hiſtoriæ tabulis obvia, vel non ſatis plana, vel dubia in nonnullis circumſtantiis, vel ideis ſuis heteroclitis adverſa & ingrata. Religioſe admodum religioſiſſimus Don Armandus Joan. Bonthillier de Rance Abb. Trappen. in evulgatis ſuis ſcriptis commendat modèſtiâ, quæ quædam diu credita ſatius ſit intentata relinquere, ut proſint, quam curioſa investigatione concutere, quæ non niſi contemptum & admirationem pariat. Propter circumſtantiâs quædam minus bene cohærentes; vel occurrentes difficultates, quæ in Sanctorum actis, alioquin receptis, hinc inde reperiuntur; ſive illæ in primariâ conſcriptione ab incautis ſint appoſitæ; ſive librariorum corruptione interpolatæ; quæ aliunde ſuam obtinent certitudinem, peperam ipſa acta ut falſa reſciuntur: ſicut ex ipſiſmet Papebrochii multoties repetita in ſtructione, & propria conſeſſione ſatis ſuperque liquet. Hoc enim admilſo, omnis exterminabitur antiquitas, pauciſſima reſtabunt indubitatè credenda. Quin & Sacræ Scripturæ authoritas, in qua multæ apparent antilogiæ, & quædam extant, quæ hucusque ab erudiſſimis conciliari non potuere ceſpirabit; Eccleſiaſtica traditio labefactata erit: & ſi methòdus illa prævaleat, veterum incontestabilia penitus everſa videbuntur monumenta. Paradoxum proinde videtur,

à viris, veritatem requirentibus negari veriſſima, quæ non placent: non quod vera non ſint: ſed quia ſæpè latent in documentis, & probari ſtatim nequeunt. Etiam ſol facit umbras, non ideo tamen proſcribendus à publico. Paradigma ſit Sancti Petri Apoſtoli Romam proſecti hiſtoria, fabulamentis conſperſa, narratiunculis varia & conſuſa, alyſtatis reſerta; ſic, ut ea, quæ de Apoſtoli ingreſſu in Urbem, mora inibi, & martyrio diſcrepantia referuntur, cum ratione temporum, qua in lite hiſtorica optima eſt moderatrix, planè ſubſiſtere nequeant. Quodſi exinde ſtatueri liceat, Petrum nunquam Romam veniſſe, ibidem non viſiſſe, vel obiſſe, quod tamen, non obſtante circumſtantiarum varietate, Sedis Romane hoſtes, ſaltem ſagaciores, extra ambiguum paſſim ponunt, actum eſt de ſucceſſione quam orthodoxi omnes crediderunt, Romanorum in Sede Petri Pontificum. Quando ſeveriſſimo Criticorum examini ſubjiceretur illa, quæ primis mediisque ſæculis præ conſcripta, bona fide tradita, & perſeueranter credita, atque aliâs pro competitibita, ob quædam in iis deprehenſa ad arduſſim minus convenientia, tanquam ſcruta reſciſci deberent; tenuia mehercule! ac veſcula redderentur, tam vaſta, & ex antiquorum relatione tot à Papebrochio, ſociiſque incrallata volumina. Arbitrè ſibi ipſi erudiſſimus ſit hagiographus, quàm bene mereatur de Crucigeris, aliſque Religioſis ac nationibus, dum *tom. 1. die 6ta Julii in orationaleſtis cap. 1.* ſcribit. *Malè de traditionibus mereri illos; qui, dum ſingulos ſcriptorum apices ſatvare nituntur quo ad omnes circumſtantiâs, ipſam ſæpe rei ſubſtantiâam adducunt in periculum perplexa hæſitationis apud eos, quibus plus fidei poſtulant, quam opus eſt.* Receptiſſima ipſa inventionis Sanctæ Crucis hiſtoria, à Catholicis hæctenus credita, ad nihilum deveniet cum ipſo Quiriaco, ſi circumſtantiarum diverſitas ipſiſmet rei obſtet

veritati

veritati. S. Ambrosius in cit. orat. de obitu Theodos. perhibet, titulum à Pilato cruci affixum hanc ab aliis discriminaſſe. Item tradit S. Joannes Chryſoſtomus orat in Joan. 8. 4. Ruſſinus verò de ea inſcriptione verba faciens, ſubdit. *Sed nec ipſa ſatis evidentè Dominici prodebat ſigna patibuli*, Theophanes refert inventæ Crucis umbrâ mulierem ſubito ſanatam. Unius miraculi teſtem ſe præbet præfatus Ruſſinus, alii plura recitant. Macarius *Epist. 11.* Paulus &c. mortuam, admota Cruce, ad vitam revocatam ſcribunt. Sozomenus idem prodit, ſimulque memorat, titulum ſeorſum repertum. Nonnullorum eſt traditio clinicum & applicatione Crucis mox ſanatum, indeque Chriſti Crucem agnitam. In hac interim varietate manet certum Chriſti Crucem ab Helena inventam. Eſto etiam circumſtantia de Juda-Quiriaco, ejuſque Episcopatu, & martyrio examuſſatim in quadrum redigi nequeant: ſi tamen vel inde ſas erit nodum in ſcripo quatentibus inſiciari, quod Sanctus ille aliquando extiterit, Hem! quam ingrata multis ſubieq. eretur deductio ex variantibus circumſtantiis apud Ribadeneiram, Eusebium Nirenb. Orlandinum, Bærolum, Maſſeum, Noſarcum Sacchinum, Bouhourſium &c. &c. Veriſſimum oportet tateri eſſe illud, quod Hubertus Foglietta Genuenſis preſbyter doctiſſimus ſeſibi. *De ſimilit. Norme Poizb. Nemo unquam historia ſcriptor (historias in Sacris Libris ſcriptas excipio) non aliqua in re lapſus, aut falſus eſt, non modo in cauſis & conſiliis exponendis, in quibus tanquam abditis & obſcuris major eſt errori venæ locus: ſed in ipſarum rerum, que palam geruntur narratione. Nullam enim rem à pluribus ſcriptoribus, vel ejuſdem ætatis, qua res geſta eſt, equalibus traditam legimus, qua non aut tempore aut ordine aut modo gerendi, aut verò aliqua ex ſui parte variet, in eaque narranda ſcriptores inter ſe diſcrepēt. Quamvis de re ipſa inter omnes conſeſt.*

In Eusebii Pamphili catalogo Episcoporum, quem, ipſo fatente, ex aliorum ſcriptis, ut multi cenſent, corruptis, proinde haud ſatis accuratè, contexit Quiriaco quidem non reperiunt, in aliquibus tamen antiquiſſimis manuſcriptis recenſetur codicibus, teſte eodem Papebrochio, iis licet fidem derogante. Cæterum ipſam hiftoriam de S. Quiriaco ſpiſſa caligo obſidet, unde fit, ut propter obſcuritatem, vel ob veri & falſi inter ſe ſimilitudinem, nonniſi magno cum labore & molimine ex ea liceat emergere: præſertim cum non æquè facilè in mentem venire ſoleat, quare hoc illudve verum ſit, quam quare falſum, latentè potiſſimum in oblivione memoria vetuſtatis. In hac plerumque denſa inveniuntur nebula: non tamen, quod nobis claritas deſit ad eas diſſipandas, deſeſſe debet firmitas ad repudiandas: cum vel ignavia vel ſuperbiæ ſit, veri amplitudinem inter anguſtias ſcientiæ noſtræ circumſcribere; & ex eo putare, ſolvi non poſſe vim argumenti contententis à veteri ac pacifica poſſeſſione depellere communem aliquam perſuaſionem, quod nobis illius diluendi ratio non occurrat, ut perquam bene diſcurrit eruditione & purpura ſpectatiſſimus Pallavicinus *hiſt. Conſil. Trid. Lib. 6. cap. 11.*

Injuſtè autem S. Quiriaco martyri aureola adimitur. Quamvis enim verum ſit, quod ex S. Hieronymo adfertur, atque concedendum quod Ruſſinus *Lib. 10. cap. 36.* ſcribit. Julianum callidiorum cæteris perſecutorem, non vi neque tormentis: ſed præmiis honoribus, blanditiis perſuaſionibus majorem pene populi Partem; quam ſi atrociter pulſaſſet, eliſiſſe: attamen conſtat, alios ob Chriſti confeſſionem trucidatſe. Pleni ſiquidem ſunt omnium antiquorum libri, quod Tyrannus ille non ſolum plurium Chriſtianorum ſanguinem effuderit, fidemque quod Neronem primò feciſſe ait Tertullianus, cruentaverit: ſed etiam in cit. *Chron.* Eusebii perhibetur, quod Julianus in Perſas profectus

M in 2

profectus nostrum post victoriam dicit sanguinem voverit.

Sin forsitan quædam in S. Quiriaci historia martyrii scripta, quæ potius componentis ideas quam res gestas exprimant, quemadmodum in non paucis observamus consignatis per Simeonem Metaphrasten, aliosque similes, qui acta interpolârunt vera, ut redderent pleniora; & frequenter, non ut res gestæ fuerunt; sed ut fieri potuerunt, nobis enarrârunt: nequaquam tamen hæc & illa convoluta rejicienda erunt. Dolendum sanè detectam illam in ejusmodi Authoribus libertatem in plurium animis generale excitasse præjudicium, omnes hujus generis historias in eorum libris contineri; quod crescente hodièdum arte critica, sed maxima sui parte indomita & non minus licentiosa, ipsoque morbo, quem sanare debuerat, pejore, augetur potius indies, quam minuat. *Sunt*, quod mirari lubet, scriptum à recentissimo historico Lutherano infra citando, *qui in expungendis & exhibendis mirabilibus Dei in Sanctis suis non solum ex Legendarum ævo: sed etiam ex ætate ad huc priori diligenter navant operam, ut cum Marco Bruxhornio historias ejus generis vocant pietatis Christiana veteris credula nimis & portentosa monumentum. Quidquid hodie non placet Legendæ est, fabula est, somnium est.*

Econtra viri religiosi, simulque perspicacis ingenii nolunt fidem suam accommodare referentibus quasi Gelasius Pontifex acta de Quiriaco perstrinxerit, eaque penitus proscripterit tanquam ab ignotis, infidelibus idiotis falso, aut minus aptè quam rei ordo fuerit, scripta, seu ab hæreticis composita. Quin potius Papa quædam in historia inventæ Crucis à Catholicis adoptata testatur: inter quæ utique S. Quiriaci opera, vita & martyrium recenseri debent, quo ad usque antiquissima certo ictu feriatur traditio. Multo minus è medio tollendus ipse Sanctus, quam Martyres illi, quorum acta à capite

usque ad calcem, quod ajunt, à Gelasio sume reprobatæ, aut alterius eujusdam, ob quem, ut Baluzius stomachatur, evolendi sunt veterum libri, legendi diligenter Annales, excutiendus haud oscitanter Bibliothecarum archivorumque pulvis, quatenus illud solum sciamus, quem quærimus, esse sanctum, ac præterea ferme nihil. Minimè heterodoxa censeri debet Thesis illa quæ in *Introductione Historica*, à Lutherano scriptore nuper edita, legitur. *secul. 2. §. 24. n. 3. Jure etiam queritur, an è re Christiana sit, tam severe & Criticè exagitare acta plurima, et si forte non in omnibus certa & explorata: imò, addere audeo, non usquequaque vera; sed sancta per se & pathetica; si scilicet res non liqueat, atque omnis dubitatio ad conjecturas saltem redeat.* Nihilominus in historia reperiæ Crucis esse novellas relationes, intra apocryphorum censum locandas, Pontificio docemur oraculo. In his autem comprehendi S. Quiriaci opera, credere vetat citatorum Scriptorum irrefragabile testimonium de inventa S. Cruce indicio ejusdem viri: cui proinde maneat integra sua jura, neque ex Neotericorum scriptis ullum sentiat præjudicium, nec privato judicio novitari liceat convellere antiquitatem; quemadmodum Baronius, alicubi sese retractans, in simili argumentum profitetur. Profecto non tanta scriptoris alicujus, quantumcunque recepti, censeri debet Authoritas, ut antiquorum monumentis, quæ præscam traditionem complectuntur debeat anteponi, & hæcenus credita ideo solum reputari falsa. In quo probationis genere sibi mirè complacent, qui conditionis laudem aucupant. Audiendus hinc venit Lactantius *Lib. 5. Instit. cap. 5. Eadem cecitas est, & vero falsitatis, & mendacio nomen veritatis imponere.*

Ad Secundum Respondetur. Vix ulla amplius poterit integrè historia subsistere, si ea prævaleat praxis, quam nonnulli, in suo sensu abundantes, adhibent scriptores in exami-

ne actorum veterum, & horum monumen-
tis. Ruffinus, Theodoretus, Theopha-
nes, &c. &c. non referunt quidem expresse,
locum defossæ Crucis fuisse indicio Judæ
manifestatum: eo ipso tamen illius operam
non excludunt, cum dicunt Macario & Im-
peratrici fuisse divinitus monstratum, ubi lig-
num illud delitelceret. Neque enim huma-
na operatio & divina inspiratio res incompati-
biles sunt, sibi que ad deperditæ rei acqui-
sitionem, recuperationem, aut ignotæ recog-
nitionem obstant. Castra Israëlitarum move-
bantur ductu & mandato Dei, per nubis in-
dicium, erigentes se & præcedentis taberna-
culum; ac proinde hæc ipsa non indigebant
homine ductore: neque tamen, dum Moy-
ses Num. cap. 10. requireret Hobab, cognatum
suum, volentem reverti in terram suam,
ut comitaretur castra & esset ductor, judica-
vit superfluum illud esse auxilium humanum.
Fuerat magis, referente Matthæo, manifesta-
tus locus ubi Christus nasceretur, stella duce
illuc profectis. Jerosolymis existentes nihil-
ominus inquirebant locum; & Scribarum
opera interveniente, natum in Bethleem Ju-
da repererunt. Pariformiter periegesis, ubi
lignum Crucis reconditum jacebat, sancta
Helenæ fuit divinitus revelata, in manifesta-
tione tamen loci operam Judas adhibuit.
Scriptoribus sacris revelata fuerunt scriben-
da, inspirante, seu dictante Spiritu Sancto.
Attamen studium, conatum, & humanam
diligentiam impenderunt, congruentia me-
dia adhibuerunt (ex aliis etiam perceperunt,
ut S. Lucas de se patetur) quatenus ea rescir-
ret, quæ tradere volebant. Hoc manifestè pro-
fiteretur Author lib. 2. Mach. c. 2. *Nobis, inquit,
non facilem laborem, imo verò negotium plenum
vigiliarum & sudoris assumpsimus. Et infra.
Labenter laborem sustinemus.*

Quod si ob planè intermissam hujus In-
ventionis historiam Eusebius excusandus ve-
nit; nec illa magis inde infirmatur, quam infi-
mitæ aliæ, ab ipso præteritæ; qualque vel

idem Historiographus alibi, vel magnæ fidei
Auctores velut relatu dignissimas, posteris
explicatas reliquerunt; nil scrupuli injicere
debebit Ruffini aliorumve quorundam inter-
missio circumstantiarum, non adeo necessa-
riarum ad cognitionem ejusdem Histo-
riæ.

Porro, si quid in aliis antiquis historicis
appareat obstans, non hoc ipso historia de
Inventione S. Crucis vacillabit: sicut ob dis-
sonantiam Auctorum non vacillant Historiæ
certissimæ. *Historiarum transacti temporis
dissonantiam nemo unquam potuit conciliare,*
ait Trithemius *Lib. de Script. Ecclesiast.* Qua-
re locum hic obrineat regula, quam præter
varias in *Arte Critica part. 4.* suppeditavit
recentissimus in Germania ex Canonicis Re-
gularibus S. Augustini Scriptor. *Quando
factum aliquod historicum de morali certitu-
dine evictum est, non opus est in solu-
tione objectionum, ut demonstretur eas esse
falsas: sufficit probare possibilitatem falsitatis,
seu, quod in aliquo sensu aut hypothesi possibili
possint esse falsæ.*

Si quis intanter urgere persisteret, quæ
demum determinatè dicendæ sint Novellæ
Relationes in hac Historia, quales censet esse
Geladius Pontifex: huic responderi poterit,
aut quædam interjectas circumstantias dici
Novellas Relationes V. G. temporis, collo-
quiorum, tormentorum, &c. &c. quæ ab
hominibus piis, credulis, atque ex utroque
temerariis ad parandam qualemcunque de-
votionem, seu aptius connectendas perio-
dos, interpolatæ sunt: aut quod suspicari li-
cet, Scripta illa ad arbitrium privatum exa-
rata, dudum interiisse. Atque hæc in pro-
pugnationem Sancti Pontificis & gloriosissi-
mi Martyris Quiriaci.

Hi autem, qui ex adverso sunt, sicut in
probatione præconceptæ suæ opinionis libi
videntur validi; sic ad ea, quæ ad vindi-
candum Sanctum hunc adducta sunt, mo-
liuntur convellere. Atque imprimis simpli-

citer negant, quod Historia S. Crucis inventæ secundum omnes suas partes per universam Ecclesiam recepta sit indubitanter. Ita Papebrochius l. c. cui succurrit Conradus Janningus in *Apolog. Prelimin.* in prolixo illo *Postscripto* ad & contra P. Sebastianum à S. Paulo, quem refellendo dicit. Falsum, Falsius, falsissimum scribere, dum præten- dit Inventionem hujus S. Crucis historicè con- scriptam à Gelasio & Concilio *cum omni ho- nore susceptam*. Idque de vitis Patrum in eo- dem Decreto duntaxat vult intelligendum, non verò extendendum ad subsequenda, ne- que adeo ad Scripta de Inventione S. Crucis, & capitis S. Joannis Baptistæ, quas, dum memoratus Pontifex Novellas Relationes vocat: potius repudiat.

Post ejusdem autem Gelasii de dicta Hi- storia Decretum, præfati Authores nil moran- tur testimonia Gregorii Turonensis & An- dreæ Cretensis: quorum primus ab iis dicitur deceptus; in eoque veniâ dignus, quod Librum primum scripserit, quasi præludia- liter ad Historiam Francicam, utpote & locis & temporibus temotiora ab ejus cognitione, quam sint ea, quæ deinde narrando exequi- tur. Alter, ut ajunt, Orationem illam non composuit, quæ, sicut in Mazariniano Codi- ce M. S. sese invenisse fatetur Combesius, Authoris est incerti, adeoque nullius apud eos autoritatis. Quæ Catalogo Pontificum Romanorum, aut hujusmodi libris vetustis inserta sunt; dicunt illi, desumpta sunt ex ipsis actis fabulosis; proinde his fidem non adstringendam. Ejusdem furfuris esse cen- set Martyrologia à variis composita, qui iis temporibus vixissent, quando exiguum ad- huc studium discernendarum Historiarum erat; quique bona, ut plurimum fide scrip- serint, & secuti sint scripta, quæ alii magis exercitari, & in talibus experti, aut repu- diârunt olim, aut nunc omnino repudianda judicant.

Hæc & hujusmodi dicunt, qui, ut Tal-

lius loquitur, cornicum oculos configurat: & ea, quæ antiquitas magno consensu appro- bavit, damnare ac rescindere convellereque conantur; quique sibi videntur plus sapere antiquis, dum horum urguntur testimoniis. Quod quidem æquitati manifestè adversatur: nimirum iisdem ipsis Authoribus insignes sinceritatis, prudentiæ, accuratioris & mi- ræ circumspeditionis laudes tribuunt; dum hi præconceptæ suæ opinioni favent; & fun- nem reducentes contemptum tractant, dum adversa reperiunt. Hallucinosos quando- que historicos antiquos, atque non semel in Relationibus deceptos, nemo est, qui nesciat. At propterea non debent eorum tes- timonia, opinioni nostræ contraria, uni- vertim rejici; quamdiu firmissimis rati- onibus in alteram partem non adducimur. Si- quidem plura posteris commendata relique- runt: quæ etiam cum locorum temporumque circumstantiis exactè conciliari nequeant; de eorum tamen veritate minimum dubitare, majores nostri nefas esse censuerunt.

Beata nuncupat Papebrochius sæcula illa, quibus tantum impendebatur curæ Scripturis Sacris perferendis, atque ad fidei, mo- rumque informationem applicandis: ut, omnibus ferè in hoc studium intentis, pauci admodum invenirentur, qui narrationes hi- storicas susceperint excutiendas, atque dis- quirent, qua fide singula, quaque essent ve- rumilitudine scripta, modo ea Catholice Religioni non viderentur contraria. Nec tamen contemnendam esse ætatem nostram censet idem, quæ tam multis in potiori æ- na sese exercentibus, ut de Sacrorum studio- rum exercitatione, nunc, si unquam alias, ferventissima gloriari merito possit; multi in- veniantur, etiam, qui magis ex professo hi- storiam Ecclesiasticam & civilem tractent, temporibus tempora, Scriptores Scriptori- bus componentes, edque enitentes, ut rebu- utrimque libratis, possit dijudicari, quid in- ter diversas rationes verius aut verissimum sit

fit, exemplo S. Gelasii Papæ, qui ejusmodi studium non indignum credidit Summo Romani Pontificii culmine. Verum enim verò, ut per hoc Gelasius de Ecclesia bene meruit; & ut alii inferioris gradus laudem diligentia inde reportant: ita prorsus reprehensibiles sunt Pseudo-Critici illi, qui posthabita celebri paræmia. *Ne quid nimis* in rebus minutissimis anxie discutendis occupati milium torno sculperet, quod Suidas ait, fatagunt; atque immane quantum sibi effectisse persuadent, dum, mero contradicendi studio, firmiter consistentes traditiones concutiunt, nunquam audaciores, quam sicubi has, dictoria assumpta potestate, falsas pronuntiant, et plus cæteris in communi videantur sapere. Atque hinc ævo nostro multi sibi valde complacent in eo, quando molestissimo labore perreptant quævis foramina, Cleanthis lucernâ explorant antra, interim patula negligunt, in evolvendis factis longè minus seduli, quam in circumstantiis infinitis, impertinentibus, minutis, rebusque superfluis, fluctus excitantes in simpulo. Atque hic est character Pseudocriticorum. Non sunt equidem in hoc censu celeberrimi Triumviri Belgæ, quibus utique Christiana ac præsertim Respublica literaria immortales gratias debet, quod veritates plurimas ex antiquitatis visceribus eruerint, pluresque compertas in historicis falsitates derexerint, quanquam inde commota fuerit Hispania pene universa. Sapientum interim non paucorum iudicio posteros magis obligassent illi, si tot labores ac lucubrationes, quæ totam eorum absumplerunt ætatem, dissiparent vires, impendere voluissent in rebus duntaxat necessariis solidis & maximè utilibus.

Ut verò Romanum Martyrologium & tot aliorum antiquorum sacra dyptica aliquatenus facta tecta perseverent, ac ut diversorum ordinum Religiosorum, variorumque

populorum sacer cultus salvetur, quibus non sine ingenti probro imputaretur, quod chimericum sanctum dulci cultu publico afficiant, supra citati socii constituunt quandam Quiriacum Episcopum & Martyrem, non quidem in Sede Hierosolymitana, sed Anconitana Præsulem, qui, ut cautè in Martyrologio Romano quartâ Maji nunc positum, *Cum loca Sancta visiteres, sub Juliano Apostata cæsus est.* Ubi notat Baronius, Bedam, Uluardum, Adonem, &c. &c. referre, quod Quiriacus eo tempore, & sub illo Imperatore sit passus, non tamen quod fuerit Episcopus Hierosolymitanus, hic verò, de quo agitur, fuerit Episcopus Anconitanus. Quod quidem Eminentissimi assertum omni probatione destitutum, tanto minus credibile est, quanto magis ab eodem ipso in *Annal. tom. 4. ad annum 363.* censetur dubium. Imo apud ipsos Anconitanos res hæret in ambiguo, nondumque sententia lata: cum aliqui velint esse suæ, alii Hierosolymitanæ urbis Episcopum habendum.

Pro Hierosolymitano Episcopatu facit, quod in dicto Martyrologio Romano legatur. *Hierosolymis S. Quiriaci Episcopi & Martyris.* Quod quidem indifferenter designare posset locum Festivitatis vel locum Martyrii: attamen ubique ferme urbs appolita Martyrii locum indicat, ut observat Sollerius in *Martyr. Uluard.* & quando in Martyrologiis refertur Episcopus passus in aliqua urbe Episcopali, tunc creditur illius urbis Episcopus, in qua est passus. Facit item quod Petrus Episcopus Equilinus scribit *Lib. 7. cap. 39. Sexto Idus Augusti translatio corporis S. Quiriaci Episcopi & Martyris Anconam. Quo die ipsum Beati Martyris corpus sanctissimum de Hierosolyma ad ipsam civitatem delatum, multis clarens signis atque Miraculis digna veneratione reconditum est.* Magis expressè id referre videtur de S. Juda-Quiriaco, S. Crucis inventore, & Episcopo Hierosolymitano, Baptista Mantuanus *l. c.* hisce verbis

Cor-

*Corpus in Anconam longinqua per aquo-
ra vectum,
Secula post aliquot sublimi in monte re-
cumbit.
Huic, cum Majus agit quartum super
aquora solem,
Cyriaco tunc era sonant, tunc jubilat
Ancon,
Totaque subjecti gaudent freta carula
pontis.*

Exiguum ergo locum apud Anconitanos, nullum apud Crucigeros, aliosque Religiosos S. Quiriaci cultores, illa conjectura Papebrochiana reperit, quod hujus sancti affixus quartæ diei Maji cultus ex Francia fuerit in vectus in Palæstinam. Fortasse quia Aurelianienses, qui S. Cyriacæ caput asservant, diem primum Maji mutaverunt in quartum post Festum inventionis S. Crucis, quam ex vulgatis passim actis credebatur invenisse. Et quia *verisimiliter* aliæ plurimæ per Galliam Ecclesiæ illum eadem die honorandum susceperunt.

Alia rursum est ejusdem Scriptoris hario-latio, nimirum Judam Episcopum Hierosolymitanum in serie decimum quintum, ex circumcissione ultimum ante Juliani tempora 230. circiter annis sub Adriano Imperatore Martyrio affectum, cui autumat ex Martyrologiis nomen Cyriaci aut Quiriaci obvenisse. Ejus quidem martyrium prudenti temporum æstimatori satis certum videbitur, ait Papebrochius (non reflexit se ad hoc quod ipse Eusebius *Hist. Eccl. Lib. 4. cap. 5.* fateatur se tempus vitæ invenire non potuisse) si consideret finem judaizantis Ecclesiæ, apud Eusebium, quando Barchochebas Dux factionis Judaicæ in Christianos, nolentes sibi adversus Romanos subsidium ferre, sævit; uti-

que eorum Episcopum Hierosolymis trucidavit.

Hoc topico conjecturarum agmine antiquitatis artem aggreditur, & receprissime traditionis monumenta strenuè, ut sibi videtur, arietat sæpefatus Hagiographus: in quo, quod in aliis plurimis scriptoribus frequenter deprehensum, qui veritatem quærunt, aliorumque errores, nec injuriâ, corrigunt; ipsum nonnunquam labi & progredi ultra iustæ censuræ limites; dumque detrectat credere partem aliquam veritatis latere sub actis Judæ-Quiriaci, tantâ *singendi licentiæ & impudentiæ consarcinatis*, nimium hinc suis ideis conjecturalibus; in novas tricas necesse est, ut incurrat; à quibus non poterit se expedire; nisi, absque veterum suffragio, allereudo aliqua satis incongrua, & creditu difficilia. Et quoniam iis, quæ censet falsa substituit incerta & inconcinna, non nisi pacata turbat. Atque hinc demirandum quantam vim vici-literati suæ quandoque imaginationi inferant, quibusque violenter abripiantur præjudiciis, ac iis imbuti, animi sui sensus hæreticos mordicus tueri conentur. Eorum quidem in inquisitione veritatis, strenui conatus, magni passus, sed extra viam, ut loquitur S. Augustinus. Et quando à traditionis tramite pedem reflectentes, nequeunt obstantes tollere colles, longo conjecturarum anfractu graduntur in invio & non in via, demum evitata Charybdi, in Scyllam incidunt. Utrobique discrimen evadet, quicumque illud ex Boetio *Lib. de Trinit.* observabit celestima.

*Eruditi hominis est, unum-
quodque ut ipsum est, ita de eo
fidem capere & tentare.*